

Excursions III, 156) i Tortosa; *milortxa* a Pena-roja. A l'Atzúbia de Pego anoto *milçta*, definit «un catxarulo», però com que allà hi ha una partida *La Milòtxa* (1963), en aquella vall fonda i aturonada, això no pot venir del nom d'una joguina i ens documenta el nom de l'ocell, en la forma en *-otxa*.

Des del País Valencià aquest mot es degué estendre al castellà dialectal *milocha*, on es documenta des de 1770 aproximadament (Terreros), i consta només com a usat en el País Basco-Navarrès; alterat per influència de *birlo* 'bitlla', és també cast. *birlocha* (*DAut.*, com a dialectal) i *quirlocha* a Albacete (*RFE* xxvii, 237), com també *milochezno* «pollo de milano» en Bartolomé Palau, aragonès nascut prop de Daroca (*Historia de Sta. Orosia*, v. 2195), mj. S. xvi. Com que, de més a més, tenim *mirotz* «gavilán» en basc guipuscoà (cita d'Uriarte en Azkue), sembla que hem de postular una base mossàrab-aragonesa amb sufix pre-romà *-okkia* variant coneguda de *-okko-* (port. *-oço*, *-ouço*, andalus *Pedroches* etc.).

De *miloca* em sembla derivat *milòk* 'mena de be, de grans dimensions, i morro pigallat de negre', a la comarca de Garraf (StPere de Ribes, 1927), i el pastor que mena milocs, allí mateix es diu *milocaire* (1927); mentre que segons *AlcM* això es diu en el Ross. per al pastor «de Cerdanya» [?] que en hivern baixa al pla per guardar-hi el ramat; i el mateix pastor es diria *miloc* al Ross. [??]. El nom es deu haver d'explicar pel descrit aspecte d'aquesta mena de be, que de fet recorda el del gravat de la miloca en l'*AlcM*.

Altrament *miloca* té encara el sentit secundari d'home badoc o ximple, pertanyent a l'ús comú del cat. central (Coromines i els seus companys de la colla de L'Avenc tractaven de miloques la gent com Sanpere i Miquel etc., en femení, però aplicant-ho a homes): «explotaria les seves antigues coneixences en les lògies maçòniques, per obtenir el concurs d'alguna miloca dels 'drets de l'home' i --- constituïrien el Comitè» (*Pro-mètu* III, § 3, O. C., 245a). I això és també de les Illes, si bé allà sembla que s'aplica més aviat a dones: «N'Aynès de Sa Fonseca és tan miloca ---», Tomàs Àguiló (*Poes.*, 186), «sa dona li donava a comprendre que per allò --- no ho valia fer sa miloca», Camps Merc. (*Folkl. Men.* II, 12).

Ara bé a Mallorca, amb un sentit ben semblant, usen *mòpia*, substantiu aplicat tant a homes com a dones (sovint pronunciat, naturalment, *mòpi*, també *mòpià*), però sempre de gènere femení: «sujeto descuidado, simple, tardo y sin viveza» (*DAmen.*), «persona curta de gambals, inútil» (*AlcM*): «te deus haver ajejut com una mòpia a fer la siesta damunt les roques del moll», PdAPenya, i sovint en rondalles i altres escrits d'A.M. Alcover, com el citat en el dicc., o «els nostres contraris mos fan més bé fent-mos la guerra que anant-mos a 'juda --- Ja hò val ab aquesta grandiosa traca-lada de mòpies i de caps-esforats!» (*BDLC* XII, 1921, 2). Però que pròpiament es tractava d'un ocell ho sabia bé Amengual, encara que no sigui de fiar la identificació que vol fer-ne (per explicar-se el sentit més corrent) amb l'*avutarda*. Ha quedat el costum, rústic i fol-

klòric, d'enviar a caçar mòpies els nois i gent ingènua, per riure-se'n: serien damunt d'un arbre (*AlcM*), per tant ocells; i quan el babau, de bella nit, es disposa a capturar-los amb un sac o amb filats, li tiren una galleda d'aigua etc.: «En Tomeu --- era tan curt de gambals que, més de dues vegades havia estat ginyat pels altres a anar a cassar mòpies, i a pescar gambosins», PdAPenya.

Creu *AlcM* que no és més que un «animal imaginari», i avui s'ho prenen així; perquè el mot, en sentit propi, s'haurà antiquat; però que era un ocell és evident per totes les dades, i no sempre havia estat antiquat ni pres per un ésser imaginari: com ho mostra l'estar documentat antigament, S. XVIII pel poema festiu, però enginyós i no xavacà, de *Piramo i Tisbe*: «No et mostres rígida, / ou estas súplicas, / o mortetísica / d'aquí (a) demà / ---. / Surt, cara d'àspia, / surt, uis de mòpia, / boca de xàvega, / barres de ca» (*JMBover, BiEscrBal.* II, 273.30.2): la pobra, tractada de lletja i repellent, amb cara de serp, maxilles de gos i boca enorme, queda lluida, però Guillem Roca i Seguí (1742-1813), sap com eren els ulls d'una mòpia, evidentment una miloca, amb els seus ullassos enso-pits i estúpids. També en el Continent es parla d'ulls de miloca o milopa, animal de presa però molt més infeliç que un esparver o un milà, una mica com la *BISAROCA*, que també s'usa com a moteig d'una persona badadora.

Tenim, doncs, aquí, una altra forma del nostre nom d'ocell, amb igual terminació que el val. *milopa*. Es-sent, l'un i l'altre, formes d'ambient molt rústic i tradicionalista, i exclusius de les terres de substrat mossàrab, anem bastant perduts quant a la forma fonètica probable de la base primitiva: fos romanalla mossàrab o altra cosa, per bé que allò sigui força versemblant. Havent-hi *-LUU-* o *-LVU-* en l'ètimon ll., la nostra imaginació pensa en alguna evolució, a través de l'àrab morisc, com **miluba*, amb accent desplaçat i ultracorreció des-arabitzadora *milópa*, per a la forma valenciana; ¿qui sap si la tendència mossàrab a l'harmonia vocàlica pogué conduir, a través de **mu(l)upa* i transposició **mopla*, **mopla*, a la forma mallorquina? ¿O hi ha més aviat alguna contaminació o creuament d'un altre mot? Els detalls ens fugen, però l'etimologia en conjunt és convincent. No se'n veu d'altra. Car descarto resoltament l'especiosa suggerència que se m'havia ocorregut, mera paronímia, per la semblança amb l'angl. dial. i antiq. *to mope* 'vagabundejar' [S. xvi], usat per Shakespeare en el sentit de «be stupid» (*Hamlet* III, iv, 82); «be listless and dejected» (*Tempest* V, i, 240) i algun altre text, d'aquell temps, o dialectal; és mot sense parentela en germànic occidental, i que es creu pertanyent als elements escandinaus del lèxic anglès.

El nom de l'ocell *milà* té considerable extensió romànica. Era mossàrab: *milân* en el cordovès Abencuzman (S. XII), *milwanno* en el nostre Abenbeklarif (c. 1106); cast. *milano* [S. XIII], amb variant *vilan(o)*, lleonesa [princ. S. XVII, Lope de V.], i aplicada secundàriament a la 'volva' o 'borralló' vegetal que vola